

ŠTÁTNA VETERINÁRNA A POTRAVINOVÁ SPRÁVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Botanická č. 17, 842 13 BRATISLAVA

***PLÁN NA ZNÍŽENIE VÝSKYTU OHRYZOVANIA CHVOSTOV
OŠÍPANÝCH A ZNÍŽENIE POTREBY
SKRACOVANIA CHVOSTOV***

Predkladá:

prof. MVDr. Jozef Bireš, DrSc.
ústredný riaditeľ

Na vedomie:

**Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, Sekcia
poľnohospodárstva**

OBSAH

Legislatívny základ	3
Z etológie ošípaných	3
Problematika ohryzovania chvostov	4
Materiál na obohatenie prostredia	5
Aktivity farmárov	6
Kritériá zhody s požiadavkami stanovenými v právnych predpisoch	6
Vzdelávacie aktivity	9
Informačné kampane a tréningové kurzy	9
Plán na zníženie výskytu ohryzovania/skracovania chvostov	10

LEGISLATÍVNY ZÁKLAD

Legislatíva EÚ:

Smernica Rady 98/58/EC o ochrane zvierat chovaných na hospodárske účely

Smernica Rady 2008/120/ES, ktorou sa stanovujú minimálne normy na ochranu ošípaných

Odporúčanie Komisie (EÚ) 2016/336 o uplatňovaní smernice Rady 2008/120/ES, ktorou sa stanovujú minimálne normy na ochranu ošípaných, pokiaľ ide o opatrenia na zníženie potreby kupírovania chvostov

Pracovný dokument útvarov Komisie o osvedčených postupoch na predchádzanie potrebe kupírovania chvostov a o poskytovaní materiálov na obohatenie prostredia ošípaných

Legislatíva SR

Zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov

Nariadenie vlády SR č. 322/2003 Z. z. o ochrane zvierat chovaných na farmárske účely v znení nariadenia vlády č. 368/2007 Z. z. a 365/2014 Z. z.

Nariadenie vlády SR č. 735/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú minimálne normy ochrany ošípaných v znení nariadenia vlády č. 325/2003 Z. z. a 322/2012 Z. z.

Z ETOLÓGIE OŠÍPANÝCH

Ošípané pôvodne pochádzajú z lesnatého prostredia a ich zmysly sa vyvinuli primeraným spôsobom. Nevidia dobre do diaľky, zo všetkých zmyslov je zrak u ošípaných vyvinutý najhoršie. Na zmeny svetla reagujú pomerne dobre a sú bojzlivé, keď majú vojsť do slabo osvetlených priestorov. Naopak – čuch, ktorý využívajú k príjmu a vyhľadávaniu potravy, tiež pri pohlavných aktivitách – majú dobre vyvinutý (vysoká koncentrácia čpavku v ustajňovacích priestoroch vedie k nepokoju, zníženiu úžitkovosti, ochoreniam dýchacích ciest či k prejavom kanibalizmu). Podobne dobre je vyvinutá aj chuť – obzvlášť citlivé sú na slané chute (prídavok soli do krmiva vedie k odmietaniu potravy a nadmernému pitiu tekutín). Hmatové podnety môžu ošípané vnímať celým povrchom tela, osobitne však končatinami či rypákom (vyhľadávanie a príjem potravy, vzájomná orientácia). Ošípané patria medzi kontaktné zvieratá, kontakty sú podstatné pre utváranie väzieb medzi matkou a mláďatami, a aj pre zabezpečenie telesnej teploty. Aj sluch, ktorý napomáha orientácii v priestore, je u ošípaných dobre vyvinutý. Kvôli obmedzeným možnostiam pohybu ušnic sa ošípané snažia zachycovať zvuk pootáčaním hlavy alebo zmenou postoja. Vo vzájomnej komunikácii využívajú hlasové prejavy, pričom tiché a dlhé krochkanie vyjadruje spokojnosť a pohodu, tiché a krátke krochkanie je možné počuť pri odpočinku a pozorovaní okolia, silné a hlboké prerušované krochkanie znamená vyhrážanie, vysoké tóny (kvičanie) sa spájajú so strachom, bolesťou (zároveň pri striedaní s krochkaním môže naznačovať hlad). Krátke náhle zvuky môžu zaznieť napr. pri hre alebo zľaknutí, prasnica zvoláva mláďatá krátkym krochkaním. Výsledky vedeckého výskumu ukazujú, že ošípané sú zvieratá s vysokou inteligenciou (porovnateľnou so psami). Vo svojom prirodzenom prostredí vytvárajú stabilné sociálne skupiny. Sú zvedavé, čas trávia rôznymi aktivitami – skúmaním prostredia, rýpaním, vyhľadávaním potravy, ale až 75 % času najradšej ležia, resp. odpočívajú. Dospelé

a výkrmové ošípané sú citlivé na vysoké teploty (vysoký podiel tuku, nemožnosť potenia), v maštalných priestoroch preto uprednostňujú možnosť ochladiť sa, mladé ošípané, resp. prasiatka sú citlivé viac na chlad, keďže majú nedostatočné vyvinuté termoregulačné mechanizmy. Ošípané sú náchylné ku stresu, preto je potrebné s nimi zaobchádzať opatrne. Na rozdiel od hovädzieho dobytku a oviec nemajú vyvinutý stádový inštinkt, nemajú radi zhon, vhodnejšie je ich len viesť a dať im čas na svoju vlastnú cestu. Keď sa nadmerne poháňajú a súria, ľahko podľahnú panike, natlačia sa na seba, stres sa môže zmeniť na šok a môžu až uhynúť. Príjem potravy zaberá ošípaným od 5 do 30 % času, množstvo prijatého krmiva stúpa s rastúcou živou hmotnosťou prasiat. Sociálna štruktúra má pri kŕmení veľký význam, keďže zvieratá na nižšom stupni v hierarchii sú od kŕmenia odtláčané. Príjem tekutín je u ošípaných dôležitý, nedostatok vody môže viesť ku kanibalizmu. Čo sa týka vylučovania, patria ošípané k najčistotnejším zvieratám – ak majú vytvorené podmienky, na vylučovanie si v koterci vyberajú len určité miesto (napr. priestor s roštami, kde je obvyčajne chladnejšie). Priestor, kde prijímajú potravu, sa snažia udržiavať čistý. K odpočinku si prasatá volia suché a pokojné miesto – v noci odpočívajú dlhšie (85 – 95 %), cez deň menej (70 – 80 %). Zvieratá sú najaktívnejšie pred kŕmením (ak sa podáva v pravidelnú dobu). Pri vhodných teplotách ošípané odpočívajú ležiac na boku, s nohami pozdĺž tela. V chladnejšom prostredí ležia na bruchu s nohami pod telom. V sede odpočívajú menej často, obvyčajne ide o jedince so slabosťou končatín. Pre zabezpečenie dostatočného odpočinku je nevyhnutné dodržať požiadavky na voľnú plochu podlahy – pri nedodržaní vzniká v skupine trvalý nepokoj, keďže jedince si hľadajú voľný priestor na odpočinok. V podmienkach poľnohospodárskej veľkovýroby prevažuje skupinový chov prasiat podľa kategórií, pričom pri vytváraní nových skupín vo výkrme či odchove je vhodné zlúčiť zvieratá naraz, kedy boje sú trvajú krátko. Postupné pridávanie zvierat je nebezpečné, nový jedinec naruší hierarchiu a boje môžu trvať aj niekoľko dní.

PROBLEMATIKA OHRYZOVANIA CHVOSTOV

Ohryzovanie chvostov predstavuje neobvyklé správanie, ku ktorému dochádza z viacerých príčin, kde sú niektoré faktory významnejšie – od nedostatočného materiálu na obohatenie prostredia, vysokej hustoty osídlenia, súťaženia o krmivo či vodu, nedostatočnej výživy (nedostatok sodíka alebo esenciálnych aminokyselín) až po zlý zdravotný stav, klimatické a vetracie podmienky, vlastnosti zvierat (plemeno, genetika, pohlavie) alebo sociálne prostredie (veľkosť stáda, miešanie zvierat). Ak sú výkrmové ošípané držané v nevhodných a neprirodzených podmienkach, postupne sa môže objaviť frustrácia, známky stereotypného neurotického správania, zvýšená agresivita a aj ochorenia končatín (najmä pri nevhodných roštoch – jedince so slabosťou končatín a zápalmi kĺbov ťažko vstávajú, snažia sa radšej sedieť. Takéto zvieratá sa v rámci skupiny nepresadzujú, väčšinou sa ocitnú v hierarchii nižšie, príp. sú agresívne).

K ohryzaniu chvosta zvyčajne dochádza po určitej dobe žuvania chvosta pred zranením, keď si ošípané – napr. počas odpočinku – jemne a neškodlivo žujú chvosty. Pri ošípaných s neporušeným chvostom si možno takéto neškodlivé ohryzanie všimnúť podľa zmenenej nižšej polohy chvosta. V tejto fáze tiež môže chýbať srst' na chvoste. Po tejto fáze nasleduje škodlivá fáza – hryzenie je silnejšie, zranené chvosty začnú krvácať a správanie v skupine sa vyhrcoje. Po zahryznutí do chvosta sa zranená ošípaná v dôsledku nepohodlia a bolesti začne správať aktívnejšie. Zvýšená aktivita a chuť krvi môžu vyvolať ďalšie hryzenie a spôsobiť, že chvosty začne hrýzť viac ošípaných. Chovateľ si zvyčajne problém všimne v tejto fáze. Neskôr začne byť ťažko zranená ošípaná apatická, väčšinu času len preleží, zriedkavo mení

svoju pozíciu a na hryzenie reaguje už len mierne. K prípadom ohrýzania chvostov dochádza aj u ošípaných s kupírovanými chvostmi, a preto samotné kupírovanie tento problém nerieši.

Aj keď hlavným výsledkom je zbytočná bolesť, ktorú zviera cíti, agresívne správanie má aj hospodársky vplyv na sektor chovu ošípaných. Lézie na chvoste zvyšujú riziko toho, že celé jatočné telá alebo ich časti budú vyhlásené za nepoživatelné (najmä kvôli abscesom), ale tiež sa spájajú aj s nižšou hmotnosťou jatočných zvierat.

Riziká vzniku ohryzovania chvostov sa dajú znížiť napríklad poskytovaním vhodných materiálov na obohatenie prostredia alebo zabezpečením vhodných environmentálnych podmienok, dobrého zdravotného stavu či vyváženej stravy.

MATERIÁL NA OBOHATENIE PROSTREDIA

Materiály na obohatenie prostredia sú potrebné, aby ošípané mohli naplňať svoje potreby hľadania potravy (jedlé materiály), hryzenia (žuvateľné materiály), prehľadávania (skúmateľné materiály) a manipulovania (manipulovateľné materiály). Tieto materiály by mali vzbudzovať trvalý záujem, byť prístupné na manipuláciu rypákom, byť poskytnuté v dostatočnom množstve a byť čisté.

Materiál na manipulovanie nesmie v žiadnom prípade ohroziť zdravie zvierat, musí byť pre ošípané bezpečný (požitie syntetických povrazov môže viesť k upchatiu čriev, kovové pásy v pneumatikách môžu spôsobiť rezné rany, staršie a suchšie drevo sa môže rozštiepiť a spôsobiť poranenie, zdravotným rizikom môžu byť aj plesne, fekálna kontaminácia, či zvýšená prašnosť).

Na základe charakteru samotných materiálov na obohatenie prostredia a spôsobu ich poskytovania môžu byť tieto považované za:

- a) **optimálne** materiály (slama, zelené krmivo, koreňová zelenina) – je možné použiť ich samostatne, pretože majú všetky potrebné vlastnosti na uspokojenie potrieb ošípaných,
- b) **suboptimálne** materiály (drevo, povrazy z prírodných materiálov) – mali by sa používať v kombinácii s inými materiálmi,
- c) materiály **okrajového záujmu** (plastové rúry, reťaze) – nemali by slúžiť na napĺňanie základných potrieb ošípaných.

Legislatívne požiadavky pre poskytovanie materiálu na obohatenie prostredia sú dané v nariadení vlády SR č. 735/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú minimálne normy ochrany ošípaných v znení nariadenia vlády č. 325/2003 Z. z. a 322/2012 Z. z.:

§ 3, ods. 5

Prasnice a prasničky musia mať stály prístup k materiálu, s ktorým môžu manipulovať.

Príloha č. 2, bod 4:

Ošípané musia mať stály prístup k dostatočnému množstvu zdraviu neškodného materiálu umožňujúcemu vhodné vyhľadávacie a manipulačné činnosti, ako sú slama, seno, drevo, piliny a podobne alebo ich zmes.

Príloha č. 3, bod 4, písm. c):

Požiadavky na chov odstavčiat a chovných ošípaných: v prípade agresívneho správania vykonať vhodné opatrenia, najmä poskytnúť nadbytok slamy alebo iného materiálu, ...

AKTIVITY FARMÁROV

Poľnohospodári majú vykonávať posudzovanie rizika ohryzovania chvostov na základe ukazovateľov, ktoré sa týkajú zvierat, ako aj takých, ktoré sa zvierat netýkajú. Pri posudzovaní rizika by sa mali zamerať na tieto parametre: poskytnuté materiály na obohatenie prostredia, čistota ležoviska, tepelná pohoda a kvalita vzduchu, zdravotný stav, súťaživosť o potravu a priestor, strava. Na základe výsledkov posúdenia rizika by sa mali zvážiť vhodné zmeny vedúce k náprave stavu – napr. zabezpečenie vhodných materiálov na obohatenie prostredia, zmena podmienok prostredia, zabezpečenie dobrého zdravotného stavu, príp. poskytnutie vyváženej stravy pre ošípané.

Príklad ukazovateľov, ktoré sa týkajú zvierat: výskyt prípadov ohryzovania chvostov, kožných lézií, abnormálneho správania ošípaných (nízka úroveň záujmu o materiály na obohatenie prostredia, boje o používanie týchto materiálov, ohryzanie iných prvkov, ako sú materiály na obohatenie prostredia, hrabanie sa vo výkaloch, v prípade prasníc nárast prípadov falošného budovania hniezda a pod.).

Príklad ukazovateľov, ktoré sa netýkajú zvierat: frekvencia obnovy, prístupnosť, množstvo a čistota poskytnutých materiálov na obohatenie prostredia.

Všeobecne sa odporúča monitorovať rizikové faktory prostredníctvom vedenia podrobných záznamov o podmienkach chovu ošípaných, ako aj o všetkých zisteniach, ktoré môžu spúšťať ohryzovanie chvostov. Môže to pomôcť pri určovaní príčin ohryzovania chvostov alebo pri hodnotení účinnosti zavedených opatrení v prípade prepuknutia problému.

KRITÉRIÁ ZHODY S POŽIADAVKAMI STANOVENÝMI V PRÁVNÝCH PREDPISOCH

Parameter – odporúčanie Komisie (EÚ) 2016/336	Legislatívne požiadavky	Kritériá zhody
Materiál na obohatenie prostredia	Ošípané musia mať stály prístup k dostatočnému množstvu zdraviu neškodného materiálu umožňujúcemu vhodné vyhľadávacie a manipulačné činnosti, ako sú slama, seno, drevo, piliny a podobne alebo ich zmes. (príloha č. 2 bod 4 NV SR č. 735/2002 Z. z.)	Zvieratá musia mať vždy prístup k materiálu, ktorý im umožní skúmanie a manipulovanie. Takýto materiál musí byť pre ošípané bezpečný a neohrozujúci ich zdravie.
Čistota	Ustajnenie pre ošípané sa musí konštruovať tak, aby umožňovalo zvieratám prístup k fyzicky a tepelne príjemnej, ako aj dostatočne odvodnenej a čistej ložnej ploche, ktorá umožňuje všetkým ošípaným naraz ležať. (príloha č. 2 bod 3a NV SR č. 735/2002 Z. z.)	Miesto vyhradené pre odpočinok zvierat musí byť udržiavané čisté a suché. Zvieratá musia mať k dispozícii priestor vyhradený na príjem potravy, odpočinok a defekáciu.
Tepelná pohoda a kvalita vzduchu	Izolácia, kúrenie a vetranie budovy musia zaručovať, aby sa cirkulácia vzduchu, prašnosť, teplota, relatívna	K dispozícii musí byť možnosť pre prúdenie vzduchu, systémy ohrevu pre prasiatka a možnosť

	<p>vlhkosť vzduchu a koncentrácia plynov udržovali na úrovni, ktorá nie je pre zvieratá škodlivá.</p> <p>(príloha č. 2 bod 10 NV SR č. 322/2002 Z. z.)</p>	<p>ochladzovania zvierat v horúcich mesiacoch.</p>
Zdravotný stav	<p>O zvieratá sa musí starať dostatočne početný personál s primeranými schopnosťami, vedomosťami a profesionálnym oprávnením.</p> <p>(príloha č. 2 bod 1 NV SR č. 322/2002 Z. z.)</p> <p>Choré alebo poranené zviera sa musí izolovať vo vhodnom ustajnení s dostatkom suchej pohodlnej podstielky.</p> <p>(príloha č. 2 bod 4 NV SR č. 322/2002 Z. z.)</p>	<p>Ošetrovatelia ošipaných musia byť zaškolení a poučení o požiadavkách na chov ošipaných.</p> <p>K dispozícii musia byť izolačné koterce so suchou a pohodlnou podstielkou pre choré alebo poranené ošipané. Takéto zvieratá musia byť ošetrené bez zdržania.</p>
Súťaživosť o potravu a priestor	<p>Kŕmne zariadenia a napájacie zariadenia musia byť naprojektované, zhotovené a umiestnené tak, aby kontaminácia krmiva a vody a nežiaduci účinok súťaženia medzi zvieratami boli minimálne.</p> <p>(príloha č. 2 bod 17 NV SR č. 322/2002 Z. z.)</p> <p>Stály prístup k dostatočnému množstvu čerstvej vody.</p> <p>(príloha č. 2 bod 7 NV SR č. 735/2002 Z. z.)</p>	<p>Ak sa ošipané kŕmia v skupine iným spôsobom ako do úplného nasýtenia alebo individuálnym automatickým kŕmnym systémom, každá ošipaná musí mať prístup ku krmivu v rovnakom čase ako ostatné ošipané v skupine.</p> <p>Všetky ošipané staršie ako dva týždne musia mať stály prístup k dostatočnému množstvu čerstvej vody.</p>
Strava	<p>Zvieratá musia byť kŕmené plnohodnotnou diétou primeranou ich veku a druhu, v dostatočnom množstve na udržanie ich dobrého zdravia a na uspokojenie ich nutričných potrieb.</p> <p>(príloha č. 2 bod 14 NV SR č. 322/2002 Z. z.)</p>	<p>Všetky ošipané sa musia kŕmiť najmenej jeden raz denne plnohodnotnou diétou. Žiadnemu zvieraťu nesmie byť poskytnuté krmivo alebo tekutina v takej miere alebo s obsahom takých látok, ktoré by mu mohli spôsobiť zbytočné utrpenie alebo ho poškodiť.</p>
Zákroky	<p>Skracovanie chvostov a skracovanie očných zubov sa nesmie vykonávať rutinne, ale iba tam, kde sú záznamy o výskyte poranení vemien prasníc, uší alebo chvostov ostatných ošipaných, pričom pred vykonaním týchto opatrení sa musia prijať iné opatrenia na predchádzanie ohryzovania chvostov a iných zlozvykov vyplývajúcich z prostredia a z hustoty osadenia – z tohto dôvodu sa musia zmeniť nevhodné podmienky prostredia alebo systém riadenia.</p> <p>(príloha č. 2 bod 9 NV SR č. 735/2002 Z. z.)</p>	<p>Evidencia záznamov o výskyte poranení uší alebo chvostov.</p> <p>Dôkazy o opatreniach vedúcich k zmene nevhodných podmienok prostredia alebo k zmene systému riadenia.</p>

Materiály na obohatenie prostredia

Podrobnosti uvedené na strane 4.

Čistota

Miesto vyhradené pre odpočinok zvierat musí byť udržiavané čisté a suché. Zvieratá musia mať k dispozícii priestor vyhradený na príjem potravy, odpočinok a defekáciu.

Tepelná pohoda a kvalita vzduchu

Prievan a extrémne teploty ovplyvňujú schopnosť ošípanej kontrolovať svoju telesnú teplotu, pričom tepelný stres je významným faktorom nepohody ošípaných. Prebytočného tepla sa zvieratá snažia zbaviť ležaním na chladných povrchoch či pitím. Dôležité je udržiavať vnútornú klímu čo možno najbližšie k optimálnej teplote ošípanej a takisto by sa malo zabrániť prievanom. Ošípané sa cítia najlepšie v prostredí, ktoré kladie najmenšie nároky na ich termoregulačný systém. Komfortná teplotná zóna je oblasť teplôt, v ktorej zviera nemusí vynakladať žiadne úsilie na udržanie svojej telesnej teploty. U novonarodených prasiatok je blízka ich telesnej teplote. Všeobecne klesá s vekom, ale náhle vzrastá pri odstavbe, pretože znížená produkcia telesnej teploty je spojená s redukovaným príjmom krmiva. Pre pohodu prasiatok v pôrodnici je potrebné zabezpečiť prostredie suché a bez prievanu. Prasiatka majú najvyššie nároky na teplotu prostredia, ktorá sa najlepšie zabezpečuje lokálnym vyhrievaním ich priestoru spodným alebo vrchným ohrevom. Nároky prasiatok na teplotu sa s ich vekom znižujú z 32 – 34 °C pri narodení približne o 2 °C na každý týždeň veku. Pásmo tepelnej rovnováhy pre jednotlivé ošípané je 20 – 22 °C, pre skupinovo ustajnené ošípané je v rozmedzí 16 – 18 °C. Pre hmotnostné kategórie do 30 kg je vhodná teplota 16 – 18 °C, pre hmotnosť nad 30 kg teploty v rozmedzí 12 – 18 °C. Pri teplote nad 24 °C ošípané prijímajú menej krmiva, sú nepokojné a viac sa pohybujú. Pri vyššej teplote sa nepokoj zvyšuje až do stresovej situácie. Zvieratá ležia natiahnuté, čo nie je úplne prirodzená poloha. Pri letných teplotách, pokiaľ majú možnosť, si vždy líhajú tak, aby mali rypák nasmerovaný proti prúdeniu vzduchu. Počas vysokých teplôt si líhajú na mokré kalisko. Naopak pri nízkej teplote ošípané viac stoja a srst' majú naježenú. Ležia tesne vedľa seba, čo znižuje straty tepla. Čím chladnejšia je podlaha, tým viac ležia a brucho a nohy si dávajú pod seba tak, aby sa brucho čo najmenej dotýkalo podlahy. Maximálna teplota maštalného vzduchu nemá v letnom období prekročiť teplotu vonkajšieho vzduchu o viac ako 3 °C. Počas horúceho počasia (denné maximum nad 32 °C) sa prasnice majú ochladzovať napr. kropením vodou, zvlhčovaním, privádzaním usmerneneho vzdušného prúdu alebo vo výbehoch zvlhčením sa vodou alebo blatom.

Rýchlosť prúdenia vzduchu je potrebné posudzovať vo vzťahu k teplote vzduchu. S rastom rýchlosti prúdenia vzduchu sa mnohonásobne zvyšuje tepelná strata z povrchu tela zvierat. Pri nízkych teplotách sa urýchľuje podchladenie organizmu, kým pri vysokých teplotách je možné využiť ochladzovací účinok zvýšením rýchlosti prúdenia vzduchu.

V objektoch pre chov ošípaných sa požaduje optimálna relatívna vlhkosť v rozpätí 50 – 75 % a maximálna 75 – 80 % v závislosti od kategórie ošípaných. Priamy vplyv vlhkosti vzduchu na zvieratá, stavby i obsluhu sa prejavuje len v extrémnych podmienkach. Suchý vzduch s relatívnou vlhkosťou pod 35 % (vo vykurovaných maštaliach) vysušuje sliznicu, ale predovšetkým zvyšuje prašnosť vzduchu v maštali, ktorá pôsobí negatívne na dýchacie orgány zvierat. Pri relatívnej vlhkosti nad 85 % dochádza ku kondenzácii vodnej pary na vnútornom povrchu stien a stropov, a to najmä v tepelne zle izolovaných stavbách.

Ďalším rizikovým faktorom je zlá kvalita vzduchu – slabé vetranie – s vysokou úrovňou prachu a škodlivých plynov vyplývajúca z nedostatočného vetrania. Zvýšené úrovne amoniaku a prachu môžu napríklad spôsobiť respiračné problémy alebo zápaly spojiviek. Niektoré krajiny (Nemecko, Švédsko) majú legislatívne dané limity škodlivých plynov, ktoré pri ustajnení ošípaných nesmú byť prekročené (ide napr. o amoniak - NH₃, oxid uhličitý – CO₂, sulfán/sírovodík – H₂S a podiel prachových častíc).

Zdravotný stav

Za riziko sa považuje zaradenie zvierat do rovnakej skupiny ako ošípané s pomalším rastom, všeobecný zlý zdravotný stav stáda alebo prítomnosť klinickej choroby. V rámci preventívnych opatrení sa navrhuje vytvorenie všeobecného plánu zdravia stáda spoločne s veterinárnym lekárom. Plán zdravia stáda by spolu s programom vakcinácií umožnil zlepšenie a udržanie dobrého zdravia stáda.

Súťaživosť o potravu a priestor

Súťaženie o zdroje, sociálna nestabilita a vysoká intenzita chovu sa všetky dajú zistiť podľa nepokoja v skupine vrátane zvýšenej miery agresivity a kožných lézií. Vysoká intenzita chovu, nedostatočný počet napájadiel a krmidiel v porovnaní s počtom jedincov v skupine, oneskorené poskytovanie krmiva a miešanie zvierat tiež môžu viesť k súťaženiu. Všetky zvieratá by mali mať prístup ku krmidlám a napájadlám, aby sa zabránilo súťaženiu o tieto zdroje. Takisto treba skontrolovať, či tieto systémy fungujú a či zvieratá majú skutočne prístup k vode. Rovnako je potrebné dobre naplánovať rozdelenie ošípaných v rámci chovu, aby sa minimalizovala potreba miešania.

Strava

Výživové nedostatky (napr. nedostatok sodíka, celkový nedostatok bielkovín alebo konkrétnych aminokyselín, napríklad tryptofánu) alebo náhla zmena zloženia krmiva majú vplyv na ohryzovaní chvostov.

VZDELÁVACIE AKTIVITY

Osoby, ktoré ošetrujú ošípané, musia byť zaškolené a poučené o požiadavkách na chov ošípaných. Ošetrovateľ ošípaných musí absolvovať zaškolenie najneskôr do šiestich mesiacov od nástupu do zamestnania. V Slovenskej republike ponúka tieto školenia pre farmárov Agroinštitút Nitra, štátny podnik. Rozsah výuky je 16 hodín v termínoch podľa dohody s objednávateľom, z toho 8 hodín teoretickej prípravy a 8 hodín nácviku praktického zaobchádzania s ošípanými. Obsah zaškolenia a poučenia: legislatívne požiadavky na podmienky chovu ošípaných, kategórie ošípaných, welfare v chove ošípaných, nároky na mikroklimatické a hygienické podmienky, dodržiavanie podmienok krížového plnenia v požiadavkách týkajúcich sa minimálnych noriem na ochranu ošípaných určených na odchov a výkrm, ošetrovanie ošípaných podľa jednotlivých kategórií, manipulácia s ošípanými a zabezpečenie hygieny v chovoch ošípaných. Za zaškolenie sa považuje aj dosiahnutie vzdelania v odbore veterinárny technik alebo chovateľ, od ukončenia ktorého neuplynulo viac ako päť rokov. Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach v súčasnosti školenie pre chovateľov ošípaných školenie neponúka.

INFORMAČNÉ KAMPANE A TRÉNINGOVÉ KURZY (veterinárni inšpektori)

Úradní veterinárni lekári (inšpektori ochrany zvierat) v Slovenskej republike sú pravidelne informovaní o najnovších aktivitách a trendoch v otázkach ochrany a dobrých životných podmienok zvierat. Pre tento účel sa využíva Národný program školení, komunikácia prostredníctvom e – mailov či rôznych prírpisov, pokynov a usmernení. Úradní veterinárni lekári majú tiež možnosť prihlásiť sa do tréningových kurzov Better Training for Safer Food.

PLÁN NA ZNÍŽENIE VÝSKYTU OHRYZOVANIA/SKRACOVANIA CHVOSTOV OŠÍPANÝCH

Prehľad činnosti:

marec 2016	publikovanie odporúčania Komisie (EÚ) 2016/336
september 2016	dotazník k problematike odoslaný na Európsku komisiu
október 2016	pracovné stretnutie na pôde Európskej komisie
jún 2017	cielené kontroly v chovoch ošípaných (% zvierat s pohryzenými chvostami, % zvierat so skrátеныmi chvostami) pracovný dokument Komisie k odporúčaniam 2016/336 slovenská verzia komunikácia s ďalšími organizáciami dotazník k problematike odoslaný na Európsku komisiu
november 2017	2. pracovné stretnutie na pôde Európskej komisie
december 2017/január 2018	príprava podkladov (kritériá zhody, akčný plán na zníženie výskytu ohryzovania/skracovania chvostov, metodické usmernenie pre veterinárnych inšpektorov)
február 2018	komunikácia s ďalšími organizáciami, publikovanie kritérií zhody a akčného plánu
marec 2018	usmernenie pre veterinárnych inšpektorov
2. polrok 2018, priebežne	komunikácia s ďalšími organizáciami, spätná väzba z úradných kontrol, kontrolná činnosť ŠVPS SR